

kon, ani exekuční řád žádné výjimky. Paragraf 170 č. 5 ex. ř., kterého se dovolává odvolací soud, neplatí totiž vůbec pro služebnosti, neboť ty podle své povahy nejsou právy nedopouštějícími exekuční dražbu nemovitosti (rozh. č. 6678 Sb. n. s.). Platí proto i tu předpis § 1500 obč. zák. (rozh. č. 2653 Sb. n. s.) a o přerušení vydržení předpis § 1497 obč. zák. Vydržení služebnosti se tedy nepřerušuje již soudní dražbou, když nabyvatel o výkonu služebnosti věděl nebo po náležité pozornosti mohl vědět (rozh. č. 6678 Sb. n. s.) a nebyl tudíž bezelstný. Vždyť jest příkazem obyčejné opatrnosti, aby i kupec, který hodlá koupiti v dražbě nemovitosti, prohlédl si je náležitě na místě samém po případě se též jinak informoval o právech, která si osobují jiní na nemovitostech těch. Správnost tohoto názoru vyplývá také ze samého § 170 č. 5 ex. ř., neboť podle něho, jde-li o obmyslného vydražitele, nejsou dotčena dražbou ani práva nedopouštějící dražbu, třebaže nebyla k dražbě ohlášena. Bude proto na odvolacím soudě, aby nehledě k dosavadnímu svému právnímu stanovisku napadený rozsudek znova přezkoumal.

Čís. 15850.

Jen původnímu vlastníkovu pozemků (jeho universálnímu nástupci), jenž se stal v době vyvlastnění svých pozemků sousedem dráhy, přísluší podle § 10 lit. b) min. nař. č. 238/1854 ř. z. náhrada za to, že v důsledku postavení dráhy a povinnosti mu uložené ponechatí na nevyvlastněné části svých sousedících pozemků ochranný pilíř pro dráhu, nemohl vytěžit kaolin v něm uložený, nikoli proti tomu, kdo se teprve stal singulární sukcesí vlastníkem oněch pozemků a sousedem dráhy.

(Rozh. ze dne 25. února 1937, Rv I 968/34.)

Žalobkyně se domáhá náhrady za kaolin, jež musí ponechatí podle úředního nařízení v t. zv. ochranném pilíři pro ochranu železničního tělesa státní dráhy (bývalé Buštěhradské dráhy) a jež nemůže proto vytěžit a zužitkovati. Množství a cena kaolinu byly zjištěny v řízení o zajištění důkazů v částce 353.157 Kč. P r v ý s o u d uznal podle žaloby. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: Soud první instance založil svůj odsuzující rozsudek na úvaze, že ustanoveními §§ 99 a 100 cís. nař. ze dne 16. listopadu 1851, č. 1 ř. z. ai 1852 jsou sice sousedé omezeni v právu činiti dispoice na svých pozemcích, ale že z toho neplyne, že by jim za újmu s tím spojenou nepřislušela náhrada, naopak, že ministerské nařízení ze dne 14. září 1854, č. 238 ř. z. stanoví v § 10 lit. b) povinnost dráhy hraditi veškerou škodu způsobenou železniční stavbou a že podnikatelství železnic odpovídá za takové poškození. Žalobkyně utrpěla škodu tím, že podél pozemku, kde dobývá kaolin, byla postavena trať dráhy, jejíž bezpečnost vyžaduje ponechání t. zv. ochranného pilíře. Soud odvolací nesouhlasí s tímto právním názorem, neboť § 10 lit. b) uvedeného min. nařízení nelze vykládati tak extensivně, že by dráha, která stojí již přes 60 let, odpovídala za to, že nyní

nelze na pozemcích dobývat kaolin v místech, kde se kaolin tehdy dobýval, a to k tomu ještě na pozemcích, které ani žalobkyni v době, kdy byla dráha vystavěna, nenáležely a stran nichž se předchůdce žalobkynin smluvně dráhu nezavázal, a tím méně mohl žalobkyni nějaké své nároky postoupiti. Podle § 10 lit. b) min. nař. č. 238/1854 ř. z. má sice podnikatelství železnic učiniti opatření, aby sousední pozemky neutrpěly škody drahou, ani za její stavby, ani později, a odpovídá za takové poškození. Dráha však nebyla povinna učiniti opatření, aby nynější žalobkyně, s níž neměla tehdy při stavbě dráhy co činiti, ježto ony pozemky jí ani nenáležely, mohla dobývat kaolin v místech, kde se tehdy nedobýval. Bylo spíše věcí tehdejšího majitele pozemků při založení dráhy zabezpečiti si perfektní smlouvou nároky z možné škody budoucí, plynoucí z nemožnosti dobývat tam kaolin. Dráha stojí tak, jak jest, a nic nepodnikla, co by jí mohlo býti vytýkáno jako opominutí opatření k zamezení škody provozem. Že existence dráhy majitelce pozemku snad nyní po tolika letech znemožňuje využitkování kaolinu, není poškozováním drahou ve smyslu řečeného § 10 lit. b) uved. min. nař. Tím méně podle § 4 resp. § 6 zák. o železničním vyvlastnění ze dne 18. února 1878, č. 30 ř. z., neboť nejde o vyvlastnění, a nařízení okresního úřadu v K. bylo vydáno jako bezpečnostní opatření k ochraně linky státní dráhy. S takovým opatřením veřejného úřadu však musí každý počítati, když bylo dáno z důvodu veřejných vůbec, zejména, aby nebyla ohrožena bezpečnost provozu v zájmu veřejném, a byla by naopak žalobkyně povinna dáti náhradu dráze za škodu, kterou by jí nebezpečným rozšířením dobývání kaolinu způsobila, ježto podle § 364 lit. b) obč. zák. (§ 12 III. dílčí novely) nesmí býti pozemek prohlouben tak, aby sousedova půda (zde půda dráhy) pozbyla náležité opory, ledaže by se držitel pozemku (zde žalobkyně) postaral o jinaké dostatečné upevnění. Zřídila-li žalobkyně ochranný pilíř, v němž kaolin zůstane nevyužit, splnila tím jen svou zákonnou povinnost upevňovací, jejíž plněním nemohl jí žalovaný způsobiti škodu, když naopak žalobkyně nesměla způsobiti žalované škodu. Na tom nemůže nic měniti, i kdyby bylo pravda, že si roku 1870 předchůdcové žalobkyně sjednali s tehdejší drahou vyvlastnění a vyměření náhrady za parcely, jak jsou v žalobě uvedeny v odst. I., a že si předchůdcové ti vyhradili uplatňování další škody, jež by mohla vzniknouti v budoucnosti na zbývající části pozemků, zůstavších v jejich vlastnictví, neboť výhrada uplatňování škody není ještě právem. A podobně jest i nerozhodno, zda u jiných parcel byla přisouzena předchůdcům žalobkyně náhrada proti B. dráze podle rozsudku z 30. září 1897 za zřízení ochranného pilíře a tím za znemožnění dobývání kaolinu, neboť tato rozhodnutí nemohou prejudikovati rozhodnutí v tomto směru, to tím méně, že novým zákonným ustanovením v § 364 lit. b) obč. zák. byla sjednána jiná právní situace. V souzeném případě však ani zřízení, ani provoz železnice nevyžadovaly vykonání vyvlastňovacího práva, jak miní žalobkyně, ježto jest dostatečně chráněna nyní ustanoveními § 99 min. nařízení ze dne 16. listopadu 1851, č. 1 ř. z. z roku 1852 ve spojení s § 364 lit. b) obč. zák. Podle těchto ustanovení nesmí býti terén sousedního pozemku tak změněn, aby tím nastalo ohrožení dráhy; jest tedy vlastnické právo žalobkyně omezeno zákonným

předpisem samým, a že by za toto omezení žalobci příslušela náhrada, nelze dovoditi za dané situace skutkové a právní. Žalobkyně nabyla vlastnictví pozemkových parcel v žalobě uvedených již po vystavění trati bývalé B. dráhy a také po nařízeném omezení dobývání kaolinu okresním hejtmánstvím v K. v roce 1890, a to smlouvou trhovou ze dne 16. května 1899. Avšak k odůvodnění svého nároku se nedovolává této smlouvy, nýbrž smlouvy ze dne 22. června 1898 o koupi jiných pozemků, v níž prý B. dráha její náhradní nároky uznala pro případ, kdyby ochranné pásmo musilo býti rozšířeno. Žalobkyně sice sama uznává, že jde o jiné parcely nežli ony, o které nyní jde pro ochranné pásmo, ale soudí, že prý jest prohlášením ve smlouvě té potvrzen oboustranný právní názor, že mají býti kvantity kaolinu nevyužitkovatelné nahrazeny jako pokračování bývalé vyvlastňovací náhrady. Leč tomu tak nelze rozuměti, ježto v čl. 4 řečené smlouvy jest pouze ustanoveno, že kdyby z nevykoupěných dílů pozemků č. kat. 248, 249, 250, 337 a 338 musil býti nějaký ochranný pruh vůbec a z pozemků č. kat. 320/2 a 321/1 nějaký pruh větší, nežli ujednán podle protokolu (o vyvlastnění) z 23. června a 1. října 1871, ponechán nevyužit, pak že nemá kupní smlouva tvořiti prejudic pro vypočtení náhrady za kaolinové těleso, které by v budoucnu mělo býti ponecháno neodbourané v ochranném pilíři. Ježto podle toho, co tu uvedeno, nevzniklo pro žalobkyni smluvní právo proti B. dráze stran kaolinu, kterého by budoucně nebylo možno využití z pozemků v žalobě uvedených pro bezpečnost dráhy, nemohl proto již ani při převzetí B. dráhy státem přejíti nějaký závazek oné dráhy podle § 1409 obč. zák. na stát. Ustanovení § 364 lit. b) obč. zák. jest ustanovením novým, všeobecným a tudíž, i kdyby bylo možno tvrditi, že podle dřívějších ustanovení žalobcův nárok mohl za jistých předpokladů obstáti, jest tímto novým ustanovením nárok ten vyloučen. Lex posterior derogat priori a nelze ani právem tvrditi, že šlo o speciální normy, kterých se nový předpis nedotkl. Řečený předpis vlastně naznačuje, jak jest také konkrétní případ se zřetelem k § 10 lit. b) shora řeč. nařízení řešiti a nebyla jím porušena žádná práva nabytá žalobkyní, jichž nebylo.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y :

Dovolací soud probírá právní předpisy, jichž strany se dovolávají ve sporu, a zkoumá, který z nich možno použiti na souzenou věc. 1. § 25 živn. řádu a §§ 99 a 100 provoz. řádu č. 1/1852 ř. z.: Živnostenský řád nařizuje v § 25 schválení živnostenských provozoven jednak, když se v nich užívá strojů v předpisu tom dotčených, jednak když způsob provozu živnosti jest s to ohroziti bezpečnost sousedů. Že dobývání kaolinu — provozované mimo rámec polního hospodářství — podléhá předpisům živnostenského řádu, rozhodl bývalý nejvyšší správní soud ve Vídni v rozhodnutí Budwinski č. 6147. Aby mohly býti činěny závěry z tohoto předpisu, musilo by býti patrno z výměru dotčeného úřadu, že jde o zákrok podle § 25 živn. řádu a řízení podle § 26 živn. ř. Ve výměru okresního úřadu v K. ze dne 8. února 1930 č. 18045,

ani ve výměru téhož úřadu ze dne 22. září 1905, č. 33023 není citován § 25 živn. řádu, ani jinak z obsahu jejich neplyne, že by šlo o řízení podle živn. řádu. Žalovaný o svém tvrzení nenabídl důkazů, neprokázal je tedy a netřeba se proto zabývatí vývody v dovolací odpovědi v tomto směru uplatněnými. 2. Zákon č. 30/1878 ř. z.: Jak nesporno, nebylo žádáno o vyvlastnění podle zák. č. 30/1878 ř. z. drahou v roce 1930 a nešlo proto v souzené věci ani o zákrok vyvlastněného podle § 3, odst. 4, zák. č. 30/1878 ř. z. Nemůže se proto žalobce dovolávat § 4 tohoto zákona k odůvodnění svého nároku na odškodnění za kaolin ponechaný v pilíři. 3. § 364 b) obč. zák. a §§ 99 a 100 cís. nař. č. 1/1852 ř. z.: Tato zákonná ustanovení vyslovují shodnou zásadu; § 364 b) obč. zák. všeobecně pro veškeré sousedské poměry; § 99 a 100 dotčeného cís. nařízení pro sousedský poměr s drahou. Podle § 364 b) obč. zák. nesmí býti pozemek tak prohlouben, aby půda sousedova pozbyla náležité opory, leda by se držitel pozemku postaral o jinaké dostatečné upevnění. Podle § 99 dotč. cís. nařízení nesmějí sousedé dráhy v jejím okolí učiniti žádných zařízení ani jednání, která by mohla ohroziti železnici nebo její příslušenství, nebo pravidelný a bezpečný provoz, nebo konečně která by mohla přivoditi nebezpečenství ohně. K změnám terénu, jimiž by se místo, kde změna má býti provedena, přiblížilo majetku drážnímu . . ., nutno si napřed vyžádati povolení úřadu, který jest povolán k vrchnímu dozoru na provoz, jakož i povolení příslušného úřadu politického. § 100 téhož nařízení vypočítává příklady této činnosti a uvádí mezi nimi výslovně i kopání hlíny a takové činnosti, jimiž se zkyprí půda . . . a vyvolává její sklouzávání, a stanoví, že tato činnost jest zakázána na těch částech pozemků, které označí úřad k tomu povolány. Že jde v souzené věci o dobývání kaolinu v blízkosti dráhy, jež by následky ty — sesutí půdy — mohlo vyvolati, jest nesporno a také patrné z dotčených výměrů okresního úřadu v K. z roků 1905 a 1930. Zákrok okresního úřadu byl tedy oprávněn a žalobci musejí jeho zákazu dbáti. Jde jen o otázku, zda žalobkyně újmu z tohoto omezení jí uloženého musí hraditi sama, či zda má nárok na náhradu proti dráze. Kdyby platilo jen všeobecné ustanovení § 364 b) obč. zák., jest zřejmé, že by neměla nároku na odškodnění za toto omezení. Otázka se tudíž soustředí jen na to, zda má žalobkyně tento nárok podle § 10 lit. b) nařízení ze dne 14. září 1854, č. 238 ř. z. o koncesování železnic. § 10 lit. b) nařízení č. 238/1854 ř. z.: Podle tohoto zák. ustanovení odpovídá dráha i bez zavinění nejen za přímé zásahy do právní sféry třetího, nýbrž za každou, i když jen nepřímou provozem způsobenou škodu. Podnikatelství drah jsou povinna 1. nahraditi všechnu škodu na statku veřejném i soukromém, která vzešla ze stavby dráhy, a 2. učiniti takové opatření, aby sousední pozemky, budovy . . . ani ze stavby dráhy, ani později neutrpěly škody, a jsou práva z takových poškození. Tu však nutno rozlišiti sousedy, kterým vyvlastněním jejich pozemku byla dráha vnucena za souseda a kteří k určitému používání pozemku (dobývání kaolinu) byli již tehdy oprávněni, a osobami, které se teprve později staly sousedy již postavené dráhy. Že byl kaolin v místech, o něž jde, dobýván již před postavením Buštěhradské dráhy, zjistil soud I. stolice a odvolací soud toto zjištění nezměnil. Pokud tedy

tehdejší vlastníci sousedních pozemků po případě jejich universální nástupci v důsledku postavení dráhy a povinnosti jim uložené ponechali na nevyvlastněné části jejich sousedních pozemků ochranný pilíř pro dráhu, nemohli vydobýti kaolin v něm uložený, příslušela jim náhrada za tuto újmu podle § 10 lit. b) nař. č. 238/1854 ř. z., ježto právě postavení a provoz dráhy byly překážkou ve výkonu jejich plného práva vlastnického a byly tedy v příčinné souvislosti s újmou sousedům těm vzniklou. Jinak tomu jest, jde-li o osoby, které se teprve později staly sousedy dráhy, jako tomu bylo i u žalobkyně, jež nesporně nabyla pozemků, o něž jde, na základě kupní smlouvy ze dne 16. května 1899 a tedy s i n g u l á r n í sukcesí a v době, kdy dráha již byla. Nebylo tvrzeno, že Buštěhradská dráha, jež podle zák. ze dne 8. června 1923, č. 124 Sb. z. a n. přešla do vlastnictví žalovaného státu, nebyla postavena podle schváleného projektu, ani nebylo tvrzeno, že dráha učinila »později« nějakou změnu na železničním tělese, jež by byla přivodila zákrok okresního úřadu v K. ze dne 8. února 1930, č. 18045. Postavením dráhy vznikl totiž nový změněný stav vůči veškerým interestům, jenž jest základnou a východištěm všech budoucích úprav. Žalobkyně, když nabyla dotčených pozemků, musila již počítati s existencí dráhy, sluší jí pokládati vůči dráze za souseda ve smyslu §§ 99 a 100 cís. nař. č. 1/1852 ř. z. a podléhá bezpečnostním opatřením předvídaným v dotčených ustanoveních zákonných. Za tato omezení předvídaná v § 364 b) obč. zák. jí však nepřísluší náhrada (srv. Dr. Layer: Prinzipien des Enteignungsrechtes, str. 61, Dr. T. Haberer: Das österr. Eisenbahnrecht, str. 219). Jest ovšem správné, že § 10 lit. b) nař. č. 238/1854 ř. z. hovoří sice o škodách na »pozemcích a budovách«, ale z toho neplyne ještě, že jde o nějaké právo věcné. Nárok na odškodnění za újmy způsobené stavbou a provozem dráhy jest zřejmě nárokem obligačním. Žalobkyně ani netvrdila, nečkuli prokázala, že koncesní listinou nebo nálezem o vyvlastnění byla stanovena všeobecně povinnost Buštěhradské dráhy nahraditi nevydobytý kaolin. Soud odvolací posoudil věc právně správně, když za tohoto stavu věci žalobkyni nepřisoudil náhradu za nevydobytý kaolin.

Čís. 15851.

Manžel jako správce manželčina majetku (§§ 1238 a násl. obč. zák.) může na manželce žádati náhradu užitečných a nutných nákladů jen za předpokladu, že složí účet o příjmech a vydáních týkajících se manželčina majetku.

(Rozh. ze dne 25. února 1937, Rv I 350/35.)

Žalobce se na žalované pozůstalosti po zemřelé své manželce domáhá náhrady částek, jež za jejího života pro ni a v její prospěch vynaložil jako správce jejího majetku (§ 1238 obč. zák.) Žaloba byla zamítnuta soudy v š e c h t ř í s t o l i c, n e j v y š š í m s o u d e m z těchto